

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

การส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัล
Promoting Digital Leadership of School Administrators Towards Digital Citizenship

ณัฐกานต์ วรรณสาร

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email: s66561802068@ssru.ac.th

วิภาดา ประสารทรัพย์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Email: wipada.pr@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สู่ความเป็นพลเมืองดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา สามารถนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์กรสู่องค์กรดิจิทัลเพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัย และสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน การส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถแบ่งองค์ประกอบที่สำคัญออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 4) ด้านการเป็นมืออาชีพ ด้านดิจิทัล 5) ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร, ความเป็นพลเมืองดิจิทัล

Abstract

This paper studies the concept of promoting digital leadership among school administrators. towards digital citizenship It is essential for educational institution administrators to have a vision for educational institution management. Digital technology can be applied to develop the organization into a digital organization to keep educational institutions modern. and be able to manage educational institutions with quality in every aspect, promoting digital leadership of educational institution administrators Important

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

components can be divided into 5 areas as follows: 1) having a digital vision, 2) digital communication, 3) creating a digital learning culture, 4) being a digital professional, 5) building a network. digital for learning

Keywords: Digital Leadership of Administrators, Digital Citizenship

บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่ออย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชน ชุมชน และสังคมรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีความรู้ ความสามารถมากขึ้น และพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษามากขึ้น ในขณะที่ โครงสร้างและระบบการศึกษายังบริหารและจัดการภายใต้ กฎ ระเบียบ กติกา และแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิม ส่งผลให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัว ในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษา อีกทั้งการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษายังเป็นปัญหา ทั้งเรื่องการขาดแคลนครู ในบางสาขา ครูไม่ครบชั้น อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และนักเรียนต่อห้องไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างยิ่ง (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, 2560) สอดคล้องพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่มีเป้าหมายและแนวทาง ในข้อที่ 6 ซึ่งกล่าวถึงการส่งเสริม และสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้เกิดความพร้อมและความรู้ด้าน เทคโนโลยีดิจิทัล และส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ ทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งสร้างความตระหนักและรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศอื่นส่งเสริมและสนับสนุนให้ ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559)

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562) ได้กล่าวถึงแนวโน้มความเสี่ยงของการใช้สื่อสังคมบนโลกอินเทอร์เน็ตใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) อาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cyber Crime) เป็นการกระทำผิดกฎหมายโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถจำแนกอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์และ 2) การระรานทางไซเบอร์ (Cyberbullying) เป็นปัญหาที่พบได้อย่างกว้างขวางทั่วโลกโดยเป็นพฤติกรรมของการกระทำที่ทำให้ บุคคลรู้สึกอับอายหรือทำให้รู้สึกเกลียดชังผู้อื่นซึ่งสามารถพบปัญหานี้ได้มากที่สุดในกลุ่มวัยรุ่นหรืออายุระหว่าง 13 - 16 ปี ทั้งนี้การกลั่นแกล้งทางสังคมออนไลน์นั้นสามารถแบ่งแยกพฤติกรรมย่อยเป็นการล่วงละเมิดทางเพศออนไลน์

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

การศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ครู ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัลผู้บริหารโรงเรียน จึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ทั้งประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษานักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2560)

ดังนั้นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กไทยในยุคดิจิทัล การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กในยุคนี้เป็นเรื่องท้าทายสำหรับการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพสามารถใช้ชีวิตควบคู่กับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตร่วมกับเทคโนโลยีเป็น นักเรียนที่เก่ง ดี และมีความสุขในโลกยุคดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล

ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัล

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลหลายท่าน ดังนี้

ณัฐวุฒิ พงศ์ศิริ (2560) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ว่า ทักษะที่ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องมีก็คือ สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาสร้างความโดดเด่นแบบแตกต่างให้ประสบการณ์ที่เหนือความคาดหมายกับลูกค้า และมีวิสัยทัศน์ในการใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ

ปกรณ ลีสกุล (2561) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ว่า ผู้นำที่ดีต้องสร้างแรงบันดาลใจให้คนในองค์กรมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานมากกว่าสนใจแต่ผลลัพธ์เป็นหลัก รูปแบบองค์กรแบบที่มีลำดับขั้นของโครงสร้างหลาย ๆ ชั้นอาจเคยมีประสิทธิภาพในอดีตแต่ในปัจจุบันโลกปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา โครงสร้างองค์กรแบบเดิมจึงอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานในยุคดิจิทัลและลดความสร้างสรรค์ ในการทำงาน ดังนั้นผู้นำในยุคนี้ จึงต้องมีความสามารถด้านดิจิทัลในการนำข้อมูลที่มีอยู่มากมายมหาศาล (Big Data) นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรได้อย่างไม่จำกัดตั้งแต่การทำงานในประจำวัน (Day-to-Day Operation) ไปจนถึงการวางแผนกลยุทธ์ที่จะสนับสนุนเป้าหมายขององค์กร ความเข้าใจในความรู้และทักษะ ความสามารถของคนในองค์กร (Talent management) รวมไปถึงการบริหารจัดการ และสร้างสมดุล ของทักษะความสามารถในหลาย ๆ ด้าน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ขององค์กร

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2561) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ว่า ความสามารถในการเป็นผู้นำองค์กรดิจิทัล (Digital Leadership) ในมิติของการทำงานเป็นทีม การบริหาร

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

จัดการทีมที่มีคุณภาพ การตัดสินใจที่มีคุณภาพ การสื่อสารจูงใจและเจรจาต่อรอง การกระตุ้น การเรียนรู้และการเป็นแบบอย่าง (Role model) การพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่บุคลากร เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล

ชัยศักดิ์ ศุภระกาญจน์ (2562) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ว่า ผู้นำที่พร้อม ในการทำงานยุคดิจิทัลต้องมีทักษะความเป็นผู้นำแบบดั้งเดิมที่มีความแข็งแกร่งและต้องแสดงให้เห็นว่า มีทักษะใหม่นี้ด้วยเช่นกัน ผู้นำต้องแสดงศักยภาพความกล้าที่จะนำและเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน ได้โดยผู้นำสามารถพัฒนาทักษะเพิ่มพูนความรู้และเรียนรู้ร่วมกับผู้นำแบบดิจิทัลจากองค์กรอื่น ๆ มาปรับประยุกต์ในการบริหารงานเพื่อขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กร เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรนั้น

กันตชาติ กุดนอก (2565) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ว่า ความสามารถของผู้นำ ในการใช้ศิลปะความสามารถของบุคคลในการใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือขององค์กร สามารถกระตุ้น และจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตาม เกิดแรงบันดาลใจอย่างมีเหตุผล เห็นด้วยกับเป้าหมาย ขององค์กร และผู้ตามพยายามหาหนทางลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

พิมพ์ิลา อำนาง (2566) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัลไว้ว่า พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการกำหนดทิศทางอย่างมีขั้นตอนเป็นระเบียบแบบแผนในการติดตามดูแลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวิชาชีพด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างวัฒนธรรมความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ผู้นำที่มีทักษะความสามารถในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาบริหารจัดการปรับประยุกต์ในการบริหารองค์กร สร้างสมดุลของทักษะความสามารถในหลาย ๆ ด้าน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ขององค์กร เพื่อมุ่งสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล

ความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล

สภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปของโลกในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในส่วนที่กระทบ ต่อการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้เรียนรู้ในยุคดิจิทัลหากผู้มี ส่วนรับผิดชอบโดยตรงขาดความรู้ ความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงนี้ และไม่ได้จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนขาดความ เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล บทบาทของนักบริหารการศึกษา ในยุคดิจิทัล จะต้องสามารถอำนวยความสะดวก สนับสนุน ส่งเสริมและเข้าร่วมการแข่งขันขั้นสูงท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขัน

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

เพื่อการสร้างข้อได้เปรียบซึ่งความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลตามที่คณะของนักทฤษฎีและนักวิชาการ
ประกอบด้วยดังนี้

จิระนันท์ มูลมาตร (2564) ได้สรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์
สามารถนำเทคโนโลยีมาพัฒนาสถานศึกษาเหมาะสมกับบุคลากรสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีความ
เข้าใจความก้าวหน้าของเทคโนโลยียอมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมเรียนรู้การนำแพลตฟอร์มมาใช้ ในการ
บริหารเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้นำที่ใช้การสั่งการมาเป็นการโค้ชและให้คำแนะนำ มีความยืดหยุ่น ในการ
บริหารงานใช้เทคโนโลยีมาเพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างสารสนเทศที่ใช้ร่วมกันได้ในหลายกลุ่มงานของ
สถานศึกษาไม่สร้างภาระแก่บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำสารสนเทศที่ได้มาปรับปรุงและ ใช้ประโยชน์
อย่างเป็นระบบได้

พิชญ์พิมล สุนทระวงศ์ (2565) ได้สรุปว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลคือการเปลี่ยนแปลง
ความรับผิดชอบของผู้นำที่มีภาวะผู้นำและเป็นที่ต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้น
และ เอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลง อยู่
ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนและการปฏิบัติงานไปในทางที่ดีขึ้นผู้นำสามารถเปลี่ยนแปลง
ความต้องการที่ตอบสนองและแนวทางให้องค์การประสบความสำเร็จพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม

พิมพิลา อำนาง (2566) ได้สรุปว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึงภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นสิ่ง
สำคัญในการบริหารและขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ และรู้จักการใช้ประโยชน์ จากเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม
ได้อย่างหลากหลายรวมทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวก
สะดวกในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึง และสรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึง การ
ดำเนินงานในสถานศึกษาสามารถกำหนดภาพอนาคตของสถานศึกษาว่าต้องการก้าวหน้าไปในทิศทางใด ใน
การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถเรียนรู้ ปรับตัว พัฒนา
ตนเอง และสร้างนวัตกรรม

2. ด้านการสื่อสารดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการสื่อสาร การ
ประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่าย โดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการสื่อสารกับนักเรียน ครู บุคลากรและ
ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

3. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยม ความรู้ ความคิด ศิลธรรม ประเพณี จากการเรียนรู้และใช้เป็นวิถีชีวิตที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาซึ่งจะกลายเป็นนิสัยและความเคยชินโดยใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา การปรับตัวและถูกถ่ายทอดไปยังสมาชิกหรือบุคลากรในวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล

4. ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งแสดงออก ถึงการมีทักษะที่เชี่ยวชาญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ ความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการเทคโนโลยีและการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ดิจิทัล

5. ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาที่มี การประสานงานด้วยระบบอินเทอร์เน็ตหลากหลายช่องทาง หรือทำงานร่วมกัน หรือลงมือทำกิจกรรม มีความสัมพันธ์ระหว่างกันหลายด้านทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และอื่น ๆ โดยมีการจัดรูปแบบการจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน และ เห็นความตระหนักร่วมกันในเป้าหมายและแผนงานที่จะทำ และเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดิจิทัล

ความหมายของความเป็นพลเมืองดิจิทัล

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองดิจิทัล ดังนี้

สมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (2017) กล่าวถึง มาตรฐานความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนักเรียนไว้ว่านักเรียนตระหนักถึงสิทธิความรับผิดชอบและโอกาสในการใช้ชีวิตการเรียนรู้และการทำงานในโลกดิจิทัลที่ปลอดภัยถูกกฎหมาย และมีจริยธรรม

สถาบันตีคิว (2018) ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองดิจิทัลไว้ว่า หมายถึงความสามารถ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่ออย่างปลอดภัย รับผิดชอบ และมีประสิทธิภาพ

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง (2561) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) คือแนวคิดและแนวปฏิบัติที่สำคัญซึ่งจะช่วยให้พลเมืองเรียนรู้ว่าจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและปกป้องตนเองจากความเสี่ยงต่าง ๆ อย่างไร รวมทั้งรู้จักเคารพสิทธิของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมในโลกสมัยใหม่ไปจนถึงเข้าใจผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อสังคม และใช้มันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก

วรรณกร พรประเสริฐ (2562) ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองดิจิทัลไว้ว่า หมายถึงบรรทัดฐานหรือพฤติกรรมที่ใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อใช้ในลักษณะที่เกิดประโยชน์และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรง

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

ศศิประภา เอี่ยมภูมิ (2563) ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองดิจิทัลไว้ว่า หมายถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการมีส่วนร่วมอย่างรับผิดชอบในโลกดิจิทัล

เมธี ตั้งสิริพัฒนา (2564) ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองดิจิทัลไว้ว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัลหมายถึง พฤติกรรมและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมมีความรับผิดชอบและ ปลอดภัยเมื่อต้องมีการทำงานร่วมกันในสังคมดิจิทัล

สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองดิจิทัล หมายถึง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อ อย่างปลอดภัย และ มีความรับผิดชอบใช้ในลักษณะที่เกิดประโยชน์และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรง

ความสำคัญของความเป็นพลเมืองดิจิทัล

ทักษะความเป็นพลเมืองดิจิทัลนั้นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกปัจจุบันเป็นอย่างมากเนื่องจากมนุษย์ใช้ชีวิตประจำวันอยู่ในโลกจริงส่วนหนึ่ง และใช้ชีวิตอยู่ในโลกออนไลน์อีกส่วนหนึ่งดังนั้นทักษะการใช้ชีวิตในสังคมโลกจริงและสังคมโลกออนไลน์ล้วนมีความสำคัญ เช่นเดียวกันซึ่งนักวิชาการ และองค์กรต่างๆ ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับความสำคัญของความเป็นพลเมืองดิจิทัลไว้ ดังนี้

องค์กรชั้นนำเพื่อการพัฒนาสื่อและความบันเทิงของชีวิตเด็กและครอบครัว (Common Sense Media, 2009) กล่าวว่า เด็กและวัยรุ่นในปัจจุบันกำลังใช้พลังอันยิ่งใหญ่ของสื่อดิจิทัลในการสำรวจเชื่อมต่อสร้างและเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ด้วยเหตุนี้จึงอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้น ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนต่าง ๆ กำลังเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว เช่นการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตการโกงแบบดิจิทัลและเรื่องความปลอดภัยทางดิจิทัลประเด็นเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ทักษะการรู้หนังสือดิจิทัล และทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล

Ribble (2011) กล่าวว่า แนวคิดความเป็นพลเมืองดิจิทัลเป็นแนวคิดที่จะช่วยให้ครู และผู้นำเทคโนโลยีเข้าใจในสิ่งที่นักเรียนควรรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมพลเมืองดิจิทัลเป็นมากกว่าเครื่องมือการสอน กล่าวคือเป็นวิธีการเตรียมความพร้อมนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในสังคมที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยี

กรมการศึกษาและชุมชนนิวเซาท์เวลส์ (NSW Department of Education and Communities, 2011) ได้ให้ทรรศนะว่าความเป็นพลเมืองดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงแค่การตระหนัก และจัดการกับอันตรายออนไลน์เท่านั้นแต่ยังเกี่ยวกับการสร้างชุมชนที่ปลอดภัยในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลและความเข้าใจเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตโดยใช้การนำเสนอแบบออนไลน์ของคุณเพื่อสร้างและปรับเปลี่ยนโลกของคุณอย่างปลอดภัยสร้างสรรค์และสร้างแรงบันดาลใจให้คนอื่นทำเช่นเดียวกัน

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7
วันที่ 1 สิงหาคม 2567

บทสรุป

การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจบริบทของโรงเรียน ในยุคดิจิทัลนี้เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปสู่การบริหารห้องเรียน ได้อย่างเหมาะสมโดยเริ่มจากการยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ในระดับบุคคล ผู้บริหาร และครู จากนั้นก็ส่งเสริมให้ครูบูรณาการในศาสตร์การสอนเนื้อหาและเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และการนำเทคโนโลยีสู่การจัดการโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาส่งเสริมให้มีภาวะผู้นำดิจิทัล หรือ การวางนโยบาย กลยุทธ์ หรือการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูให้สูงขึ้น อันจะเป็นการทำให้การถ่ายทอดทักษะความรู้ที่จะนำไปสู่ผู้เรียนในยุคดิจิทัลเกิดคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์ลา อำนวย. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เมธี ตั้งสิริพัฒนา. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1. ปริญญาโทปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.